

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om domstolsavgifter samt till lagar om ändring av 12 a § i lagen om förvaltningsdomstolarna och 28 § i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om domstolsavgifter samt till lagar om ändring av 12 a § i lagen om förvaltningsdomstolarna och 28 § i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (RP 29/2015 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Satu-Maaria Natunen, justitieministeriet
- hovrättsråd Timo Ojala, Helsingfors hovrätt
- tingsdomare Jussi Sippola, Helsingfors tingsrätt
- överdomare Juha Pystynen, försäkringsdomstolen
- president Jorma Saloheimo, arbetsdomstolen
- överdomare Kimmo Mikkola, marknadsdomstolen
- offentligt rättsbiträde Klas Weckman, Helsingfors rättshjälpsdistrikt
- expert Santeri Suominen, Finlands näringsliv rf
- advokat Jussi Sarvikivi, Finlands Advokatförbund
- rättspolitisk ombudsman Eero Blåfield, Finlands Juristförbund rf
- professor Veli-Pekka Viljanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- försvarsministeriet
- högsta domstolen
- högsta förvaltningsdomstolen
- Finlands Kommunförbund
- Amnesty International Finländska sektionen rf
- Brottsofferjouren
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Företagarna i Finland rf
- Skattebetalarnas centralförbund rf.

Betänkande LaUB 2/2015 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om domstolsavgifter, som ska ersätta den lag som gäller avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993). Behövliga tekniska ändringar ska göras i lagen om förvaltningsdomstolarna och i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar.

Det föreslås att rättegångsavgifterna höjs så att avgiftsnivån närmar sig självkostnadsvärdet för behandlingen av mål och ärenden. Syftet med ändringen är att öka domstolarnas inkomster och dessutom att effektivisera avgifternas styrningseffekt. Rättegångsavgifterna kommer alltså att vara betydligt lägre än självkostnadsvärdet för domstolsbehandlingen.

Enligt förslaget är den klara huvudregeln att avgifter ska tas ut, och därför föreslås det att flera ärendegrupper som nu handläggs avgiftsfritt ska bli avgiftsbelagda. I synnerhet vid förvaltningsdomstolarna finns det för närvarande ett stort antal avgiftsfria ärendegrupper.

För ärenden som gäller offentlig upphandling och som behandlas vid marknadsdomstolen föreslås en rättegångsavgift som bestäms enligt värdet av upphandlingen och som uppgår till högst 6 000 euro.

Det föreslås att avgifter i fortsättningen i regel ska tas ut till fullt belopp också för mål och ärenden som avskrivs, förfaller eller lämnas utan prövning.

Det föreslås att bestämmelser om avgifter för behandlingen av vissa mål och ärenden som inleds genom ansökan ska utfärdas genom förordning av justitieministeriet med stöd av lagen om domstolsavgifter.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2016 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Föreslagna avgiftsnivåer och vilka mål och ärenden som föreslås vara avgiftsbelagda

Propositionen avser en höjning av de avgifter som tas ut vid domstolarna. Det är en principiellt viktig reform, eftersom den syftar till att höja rättegångsavgifterna vid samtliga domstolar och bredda tillämpningsområdet för avgifter. Reformen måste därför bedömas mot tillgången till rätten och 21 § i grundlagen samt artikel 6 i Europeiska människorättskonventionen. Ett centralt syfte med reformen är att öka domstolarnas inkomster och effektivisera avgifternas styrningseffekt så att de mål och ärenden där rättsskyddsintresset är litet minskar vid domstolarna. Då kan domstolarnas resurser bättre än tidigare riktas till mål och ärenden där behovet av rättsskydd är stort. Höjningen av domstolsavgifterna är ett led i reformprogrammet för rättsvården för åren 2013—2025.

Betänkande LaUB 2/2015 rd

De föreslagna avgiftshöjningarna är tämligen stora. Exempelvis stiger den högsta rättegångsavgiften vid tingsrätter från 196 till 500 euro. Samtidigt blir fler ärendegrupper avgiftsbelagda. Bland annat påförs avgift för fullföljdsärenden som gäller beskattning. De viktigaste socialärendena, ärenden som hänför sig till personers självbestämmanderätt och vissa andra ärendegrupper där det finns tillräckliga motiveringar till avgiftsfrihet, ska alltså vara avgiftsfria. Uppskattade enligt ärendegrupp motsvarar de föreslagna nya avgifterna i genomsnitt 6—39 procent av självkostnadsvärdet för behandlingen. I dag är motsvarande siffror 3—10 procent. Rättegångsavgifterna kommer dock alltså att vara betydligt lägre än självkostnadsvärdet för domstolsbehandlingen.

Vid bedömningen av propositionen har utskottet noterat att domstolsavgifternas nivå inte har höjts på flera årtionden. De höjningar som gjorts har endast motsvarat förändringen i levnadskostnadsindex. Jämfört med exempelvis 1990-talets början har dock domstolarnas utgifter mer än fördubblats. De föreslagna avgifterna är inte särskilt höga heller i en internationell jämförelse. Enligt en inkommen konstitutionell sakkunnigbedömning är de föreslagna rättegångsavgifterna i fråga om storlek eller tillämpningsområde inte problematiska heller i ljuset av tillämpningspraxisen för 21 § i grundlagen och artikel 6 i Europakonventionen. Lagutskottet har vidare fäst uppmärksamhet vid att beviljandet av rättshjälp enligt 4 § i rättshjälplagen (257/2002) befriar motparten av förmånen från skyldigheten att betala bl.a. handläggningsavgifter och expeditionslösen hos den myndighet som behandlar saken. Total befrielse från handläggningsavgifter beviljas också dem som betalar självriskandelen för rättshjälp. Dessutom tillåter bestämmelsen i 7 § 2 mom. i den föreslagna lagen om domstolsavgifter att avgiften i enskilda fall inte tas ut, om det är uppenbart oskäligt att ta ut avgift. I 9 § i den föreslagna lagen finns också bestämmelser om hur utgången i ett mål eller ärende påverkar avgiften. Paragrafen innehåller bestämmelser om situationer där rättegångsavgift inte tas ut om beslutet ändras till förmån för den ändringssökande. På det stora hela är förslaget godtagbart. Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Det tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Vid sakkunnigutfrågningen fästes uppmärksamhet vid att en rättegångsavgift på 2 000 euro särskilt för ärenden som behandlas i marknadsdomstolen i vissa fall kan te sig relativt hög särskilt för små och medelstora företag. Så kan fallet vara till exempel i situationer där det ekonomiska intresset är tämligen litet. Den vinnande parten befrias i marknadsdomstolen inte heller från rättegångsavgiften, trots att det till exempel i ett patentärende skulle vara fråga om besvär över ett myndighetsbeslut. Sammantaget anser utskottet dock att det föreslagna systemet är ändamålsenligt. I ärenden som behandlas av marknadsdomstolen och som gäller sökande av ändring i ett beslut av en myndighet, till exempel angående ett patent som beviljats av patent- och registerstyrelsen, tillämpas i fråga om fördelningen av rättegångskostnaderna 74 § i förvaltningsprocesslagen (586/1994), enligt vilken en part är skyldig att ersätta en annan parts rättegångskostnader helt eller delvis, om det särskilt med beaktande av avgörandet i ärendet är oskäligt att denne själv får bära sina rättegångskostnader. Detta kan även tillämpas på den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet. Den som sökt ändring och vunnit målet kan därmed kräva ut sina rättegångskostnader av motparten, också av den myndighet som fattade beslutet, och rättegångsavgiften ingår typiskt i rättegångskostnaderna. Lagutskottet noterar vidare att den föreslagna lagens 7 § 2 mom. om att myndigheten kan besluta att avgift inte ska tas ut om det är uppenbart oskäligt inte är begränsad till privatpersoner utan också gäller företag.

Betänkande LaUB 2/2015 rd

Möjligheten att införa ett system med förskottsbetalning

Propositionen syftar till att de avgifter som tas ut hos dem som anlitar domstolarnas tjänster i högre grad än tidigare ska motsvara kostnaderna för domstolarnas verksamhet. Reformen av avgiftssystemet syftar också till att minska uppenbart onödigt utnyttjande av domstolarnas tjänster och att få parterna att överväga om de ska föra saken till domstol eller en instans som ska pröva överklagandet i sådana fall då det inte är nödvändigt. Utskottet menar att dessa syften är godtagbara och motiverade. Regeringen konstaterar att man under beredningen av propositionen utredde möjligheterna att ta ut domstolsavgifter i förskott. Något system med förskottsbetalning föreslogs dock ännu inte i detta skede, bland annat eftersom domstolarnas nuvarande ärendehanteringssystem är i slutet av sin livscykel. Utskottet menar att ett system med förskottsbetalning skulle effektivisera avgifternas styrningseffekt jämfört med det system med fakturering i efterskott som används för närvarande. Det är därför befogat att fortsätta utreda möjligheterna att införa ett system med förskottsbetalning. Det står dock klart att ett eventuellt införande av ett system med förskottsbetalning inte får utgöra hinder för tillgången till rätten.

Ärenden som gäller besöksförbud

I propositionen föreslår regeringen att också ärenden som gäller besöksförbud i fortsättningen ska vara avgiftsbelagda. Enligt propositionen görs ansökningar om besöksförbud i många fall med väldigt lite eftertanke och många ansökningar återkallas. Denna fråga har dock inte undersökts systematiskt. Utskottet understryker dock det som också propositionen utgår från, nämligen att avsikten inte är att höja tröskeln för ansökan om besöksförbud i fall där den sökande är hotad till liv och hälsa. I fråga om besöksförbud tillämpas enligt propositionen dessutom en lägre avgiftsklass på 250 euro. Denna kategori tillämpas på ärendetyper där den som inleder ärendet ofta är en privatperson som saknar rättsbiträde. Dessutom blir den sökande befriad från avgiften om ansökan om besöksförbud godkänns. Mindre bemedlade ska också i fortsättningen ha möjlighet att med stöd av rättshjälpslagen bli befriade från avgiften. Det är också möjligt att tillämpa bestämmelsen i den föreslagna lagens 7 § 2 mom. om att myndigheten kan besluta att avgift inte ska tas ut om det är uppenbart oskäligt. Lagutskottet konstaterar därför att de föreslagna bestämmelserna om besöksförbud är godtagbara och inte utgör hinder för att ansöka om besöksförbud.

Uppföljning

Med hänsyn till att propositionen är principiellt viktig ser utskottet det som nödvändigt att reformens konsekvenser för tillgången till rätten följs upp. Uppföljningen bör fästa särskild vikt vid de små och medelstora företagens ställning. Det är likaså skäl att följa upp återkallandet av ansökan om besöksförbud och då fästa särskild uppmärksamhet vid om återkallandet anknyter exempelvis till våld i parrelationer.

Betänkande LaUB 2/2015 rd

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om domstolsavgifter

1 §. Rättegångsavgift och ansökningsavgift. I paragrafen föreskrivs det om syftet med uttagandet av rättegångsavgifter och ansökningsavgifter och om avgifternas täckning. I vissa situationer kan man söka ändring separat till exempel i avgöranden som gäller bevisning, men i fråga om de föreslagna bestämmelserna är det oklart om ändringssökande separat från huvudsaken är avgiftsbelagt eller inte. Enligt inkommen utredning grundar sig avgiftsbelagdheten för separat ändringssökande på huvudregeln om avgiftsbelagdhett enligt propositionen och på att den huvudsak som det separata överklagandet hänför sig till inte behandlas samtidigt i besvärinstansen. Lagutskottet menar dock att det för klarhetens skull är motiverat att i den föreslagna 1 § inkludera ett nytt 4 mom. enligt vilket rättegångsavgiften för ett från huvudsaken separat ändringssökande bestäms med stöd av 2 §.

2 §. Rättegångsavgiftens storlek. I paragrafen anges rättegångsavgifternas belopp (i euro). Enligt 1 mom. är rättegångsavgiften för så kallade summariska ärenden, dvs. tvistemål som avses i 5 kap. 3 § i rättegångsbalken, 86 euro. Den lägre avgiften på 65 euro gäller situationer där uppgifterna om målet eller ärendet har förmedlats direkt till tingsrättens datasystem. Formuleringen i momentet täcker endast summariska ärenden som avgörs genom tredskodom. Ett ärende avgörs genom tredskodom om den svarande inte avgett ett begärt svar inom utsatt tid, i sitt svar inte framfört någon grund för att bestrida talan eller om hen endast åberopar en grund som uppenbart saknar relevans för avgörandet av ärendet. Propositionen syftar till att bibehålla den nuvarande rättegångsavgiftens belopp för sådana tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som avgörs i ett skriftligt, summariskt förfarande. Utskottet noterar dock att ett ärende inte avgörs genom tredskodom utan genom dom i situationer där den svarande genast medger att talan enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken är riktig. Det medför dock i praktiken inte mer arbete för tingsrätten än till exempel ett ärende som avgörs genom tredskodom till följd av den svarandes passivitet. Lagutskottet menar att rättegångsavgiften för summariska ärenden av konsekvensskäl också bör gälla dessa situationer. Vidare noterar utskottet att samma avgift helt klart bör gälla också summariska ärenden som avskrivs på ett tidigt stadium till exempel därför att den svarande betalar sin skuld och borgenären till följd av det återkallar talan. Det föreslagna 1 mom. bör därför preciseras. I ett mål eller ärende där den svarande bestrider talan på sakliga grunder är det motiverat att avgiften i enlighet med propositionen är 250 euro oberoende av om ärendet förs till avgörande i sak eller avskrivs eller avslutas genom stadfästelse av förlikning.

Paragrafens 6 mom. motsvarar 3 § 4 mom. i den gällande lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993). I det föreslagna momentet sägs att vid det förfarande som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1896/2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 861/2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande tas den rättegångsavgift ut som föreskrivs för tvistemål. Lagutskottet anser att bestämmelsen måste preciseras så att samma avgift ska gälla för det europeiska småmålsförfarandet och för det europeiska betalningsföreläggandet som för summariska ärenden enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken, eftersom avgifterna för de nämnda förfarandena också i dag jämföras med summariska ärenden i fråga om avgifterna. Behandlingen av ärenden som följer det europeiska betalningsföreläggandet motsva-

Betänkande LaUB 2/2015 rd

rar i praktiken summariska ärenden som avgörs genom tredskodom eller efter medgivande. Småmålsförfarandet tillämpas på yrkanden i gränsöverskridande tvistemål och gäller fordringar som underskrider 2 000 euro. Behandlingen av dessa ärenden kan i praktiken jämföras med summariska ärenden. Antalet sådana ärenden är enligt uppgift litet. Det bör också noteras att förordningen (EG) nr 861/2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande för närvarande omarbetas och att avsikten, enligt uppgift, är att den ändrade förordningen ska godkännas slutligt redan i december 2015. Den ändrade förordningen fastställer begränsningar för de avgifter som tas ut vid det aktuella förfarandet. Utskottet föreslår därför att rättegångsavgiften vid de förfaranden som avses i 6 mom. är 86 euro.

3 §. Ansökningsavgiftens storlek. Paragrafens 1 mom. ger justitieministeriet ett noggrant avgränsat bemyndigande att utfärda förordning om avgifterna för vissa ansökningsärenden i tingsrätten. I 3 mom. finns ett bemyndigande som tillåter men inte tvingar justitieministeriet att genom förordning utfärda bestämmelser också om hovrätternas ansökningsavgifter. Denna bestämmelse har föreslagits för att det vid behov ska vara möjligt att bestämma om ansökningsavgift vid hovrätterna. Det kan bli aktuellt till exempel i en situation där man vid hovrätterna börjar ta ut avgift för någon ny ärendegrupp av ansökningstyp. Lagutskottet anser att det av motsvarande skäl är lämpligt att i 1 mom. införa ett motsvarande bemyndigande att utfärda förordning i fråga om tingsrätterna.

4 §. Rättegångsavgifter som inte tas ut eller som sänks i vissa fall. I paragrafen föreskrivs om vissa fall där rättegångsavgift inte tas ut eller sänks. Syftet med föreslagna 3 mom. har varit att sänka rättegångsavgiften vid marknadsdomstolen till 500 euro i stället för 2 000, 4 000 eller 6 000 euro i de ärenden som gäller offentlig upphandling och som i marknadsdomstolen upphör till exempel därför att den ändringssökande återkallar besvären. I momentet nämns dock endast de fall där ett fullföljdsärende avskrivs utan att avgörande fällt i huvudsaken eller där ärendet lämnas utan prövning. Återkallande av besvär leder dock till ett avgörande, där ärendet lämnas därhän. Lagutskottet menar därför att föreslagna 3 mom. måste kompletteras så att rättegångsavgiften också för ärenden som lämnas därhän sänks.

5 §. Avgiftsfria prestationer. I paragrafen föreskrivs det om avgiftsfria ärendegrupper. Enligt 1 mom. 8 punkten tas avgifter inte ut i ärenden som gäller beviljande av rättshjälp enligt rättshjälplagen (257/2002). Detta motiveras i propositionen med att de som inleder ärenden inom denna ärendegrupp vanligen är berättigade till avgiftsbefrielse med stöd av rättshjälplagen. Punkten innehåller ingen bestämmelse om ärenden som gäller arvode och kostnadsersättning till ett rättegångsbiträde. I propositionsmotiven sägs att ärenden som gäller arvode och kostnadsersättning till ett rättegångsbiträde ska bli avgiftsbelagda, eftersom det inte finns något liknande skäl för att behandlingen av ärendegruppen ska vara avgiftsfri.

Propositionen har inte gjort någon bedömning av om det är motiverat att ärenden som gäller arvode och kostnadsersättning till ett rättegångsbiträde alltid ska vara avgiftsbelagda eller om de ska vara avgiftsbelagda när de behandlas som separata ärenden eller endast i fullföljdsskedet. Enligt 18 § 2 mom. i rättshjälplagen ges beslutet om arvodet och ersättningen separat från avgörandet i huvudsaken, men i samband med eller samma dag som avgörandet. Om huvudsaken inte ens är anhängig vid domstolen är ett ärende som gäller arvode och kostnadsersättning till ett rättegångsbiträde helt klart ett separat ansökningsärende också i tingsrätten. Det kan då vara fråga till ex-

Betänkande LaUB 2/2015 rd

empel om att utredningen avslutats utan att åtal väckts. Enligt inkommen utredning finns det också ärendegrupper där biträdet utfört åtgärder endast under några få timmar. I dessa fall är avgiften för beslutet tämligen hög i förhållande till yrkandet på arvode och ersättning. Likaså kan det exempelvis i långvariga brottmål uppstå behov av att be domstolen fastställa arvodet med vissa mellanrum. Det är ändamålsenligt och motiverat att ärenden som gäller arvode och kostnadsersättning till ett rättegångsbiträde är avgiftsbelagda först i fullföljdsskedet. Utskottet anser därför att den föreslagna bestämmelsen till denna del ska preciseras så att det i föreslagna 5 § 1 mom. 8 punkten införs en uttrycklig bestämmelse om saken.

Enligt 1 mom. 10 punkten ska ärenden enligt tvångsmedelslagen (806/2011) behandlas avgiftsfritt. Syftet med propositionen är till denna del att bestämma att de viktigaste ärenden som gäller ingrepp i individens självbestämmanderätt är avgiftsfria. Tvångsmedelslagen har bestämmelser om ett flertal sådana ärenden. Enligt uppgift ansågs det vid beredningen av propositionen att för mögenhetsrättsliga tvångsmedel inte hör till dessa viktigaste ärenden som gäller ingrepp i individens självbestämmanderätt, men det ansågs inte behövt att föreskriva om avgifterna för tvångsmedelsärenden som avses i tvångsmedelslagen på ett avvikande sätt.

Lagutskottet noterar dock att det också i andra lagar än tvångsmedelslagen finns bestämmelser om olika tvångsmedel som anknyter till domstolsprocesserna eller andra situationer. Till exempel föreskrivs det i 17 kap. 37 § i rättegångsbalken (732/2015) om undersökning av sinnestillståndet hos en svarande och i 62 § i samma kapitel om tvångsmedel som riktas till vittnen och om förordnande av hämtning. Sådana beslut får enligt 17 kap. 69 § i rättegångsbalken överklagas genom klagan hos hovrätten. Det är frågan om avgöranden som i många avseenden kan jämföras med tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen och för vilka det enligt den föreslagna lagen om domstolsavgifter ska påföras rättegångsavgift. I 4 kap. 11 § i konkurslagen (120/2004) föreskrivs det i sin tur om tvångsmedel mot gäldenär. Ett av de möjliga tvångsmedlen är i detta fall häktning av gäldenären. Lagutskottet menar att också de ovan nämnda tvångsmedelsärendena av likabehandlingsskäl bör vara avgiftsfria i fråga om fullföljdsskedet. Utskottet föreslår därför att bestämmelsen i 10 punkten till denna del kompletteras så att avgift inte tas ut för ärenden som avses i 17 kap. 69 § i rättegångsbalken och inte heller för ärenden som avses i 4 kap. 11 § 5 mom. i konkurslagen. I fråga om andra liknande tvångsmedelsärenden som tas upp i andra lagar kan man, liksom i fråga om andra avgifter, i enskilda fall och om punktens kriterium om oskälighet uppfylls tillämpa bestämmelsen om avgiftsbefrielse i den föreslagna lagens 7 § 2 mom.

Bestämmelser om disciplinstraff för den som fullgör civiltjänst och om överklagande av beslut om straff finns i civiltjänstlagen (1446/2007), varför ärendena enligt paragrafens 1 mom. 11 punkt är avgiftsfria i likhet med andra ärenden om vilka det bestäms i civiltjänstlagen. I paragrafen föreskrivs dock inte om avgiftsfrihet för disciplinbesvär som framförs av den som fullgör militärtjänst. Utgångspunkten för den nu aktuella reformen är att fullföljdsärenden i regel ska vara avgiftsbelagda. Därför föreslår regeringen avgifter också för ärendegrupper där en stor del av dem som söker ändring sannolikt är mindre bemedlade och därför har rätt till avgiftsfri behandling. Lagutskottet menar dock att de som fullgör civiltjänst respektive militärtjänst ska behandlas likvärdigt i fråga om domstolsavgifter. Utskottet föreslår därför att det till 1 mom. fogas en ny 12 punkt, enligt vilken avgift enligt den föreslagna lagen inte tas ut för sådana ärenden i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014) som gäller disciplinbesvär som lämnas av den som fullgör militärtjänst, inklusive kvinnor som fullgör frivillig

Betänkande LaUB 2/2015 rd

militärtjänst. Föreslagna 12 punkten blir då punkt 13 och de föreslagna punkterna 13—15 förskjuts på motsvarande vis.

6 §. Betalningsskyldiga. I 2 mom. finns en bestämmelse om avgift för genkärsmål. I momentet finns dock ingen separat bestämmelse om avgift för motbesvär. Det finns inte heller i den gällande lagen något särskilt föreskrivet om avgift för motbesvär. Enligt uppgift var avsikten då propositionen bereddes att avgift för motbesvär ska påföras på samma sätt som för besvär. Också enligt rådande praxis påförs samma rättegångsavgift för motbesvär som för besvär. Lagutskottet ser det därför som nödvändigt att den föreslagna bestämmelsen förtydligas i fråga om avgift för motbesvär. Utskottet föreslår att föreslagna 6 § 2 mom. preciseras till denna del.

11 §. Sökande av ändring i en avgift. Paragrafen innehåller bestämmelser om omprövning av ett beslut om att en avgift påförs. I 1 mom. hänvisas i fråga om omprövning till förvaltningslagen (434/2003), där det i 7 a kap. 49 d § sägs att en begäran om omprövning ska göras hos den myndighet som fattat beslutet eller hos den som sköter en offentlig förvaltningsuppgift och som fattat beslutet. Enligt föreslagna 11 § 1 mom. får ett beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Det är enligt motiven till paragrafen inte meningen att förändra domstolarnas praktiska tillvägagångssätt när det gäller omprövningsförfarande. I ärenden som behandlas i högsta förvaltningsdomstolen påförs enligt uppgift rättegångsavgiften av den som föredrar ärendet, inte av högsta förvaltningsdomstolen i dess egenskap av myndighet. Enligt 10 § 1 mom. i den gällande lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) kan rättelse yrkas hos den tjänsteman eller myndighet som har påfört avgiften. Enligt den föreslagna lagen ska en begäran om omprövning i fortsättningen dock riktas till myndigheten, dvs. högsta förvaltningsdomstolen, eftersom den tjänsteman som har fattat beslutet inte nämns i 7 a kap. 49 d § i förvaltningslagen. Överklagande av en begäran om omprövning sker dock hos förvaltningsdomstolen. Ett system där ett beslut som fattats av högsta förvaltningsdomstolen i dess egenskap av myndighet kan överklagas hos en förvaltningsdomstol är inte motiverat med hänsyn till kravet på konsekvens i fråga om rättsinstanserna.

För att man i högsta förvaltningsdomstolen också i fortsättningen ska kunna begära omprövning hos den föredragande som har påfört avgiften och inte hos högsta förvaltningsdomstolen i egenskap av myndighet föreslår utskottet att 1 mom. preciseras så att omprövning också i fortsättningen får begäras hos den tjänsteman eller myndighet som har påfört avgiften. Det innebär att besvär som anförs hos förvaltningsdomstolen gäller den föredragandes beslut om begäran om omprövning och inte ett beslut som högsta förvaltningsdomstolen fattat i egenskap av myndighet. Den föreslagna ändringen ska vara allmänt gällande, dvs. inte gälla enbart högsta förvaltningsdomstolen. Den går dock också i linje med propositionens syfte, dvs. att meningen inte är att förändra domstolarnas praktiska tillvägagångssätt när det gäller omprövningsförfarande. Också i den gällande lagen nämns yrkande på rättelse (omprövning) hos tjänsteman.

Betänkande LaUB 2/2015 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 och 3 i proposition RP 29/2015 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 29/2015 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag om domstolsavgifter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Rättegångsavgift och ansökningsavgift

Enligt denna lag tas rättegångsavgifter och ansökningsavgifter ut som ersättning för behandlingen av ett mål eller ärende och för de åtgärder som vidtagits i en domstol.

I avgiften ingår ersättning för expedition som ges i ett mål eller ärende och som innehåller ett avgörande, ett uppskavsbeslut eller ett interimistiskt beslut. I avgiften ingår även ersättning för andra åtgärder som myndigheten har vidtagit i samband med behandlingen av målet eller ärendet, om det inte föreskrivs särskilt om den avgift eller kostnadsersättning som ska tas ut för dessa åtgärder.

I rättegångsavgiften ingår ersättning för medling i ett mål eller ärende samt ersättning för behandlingen av ett mål eller ärende som gäller verkställighetsförbud eller avbrytande av verkställigheten i anslutning till huvudsaken.

När ändring söks separat från huvudsaken bestäms rättegångsavgiften enligt 2 §.

2 §

Rättegångsavgiftens storlek

För behandlingen av tviste- och brottmål samt mål och ärenden som gäller ändringssökande och extraordinärt ändringssökande och för behandlingen av andra rättskipningsmål och rättskipningsärenden tas det ut en rättegångsavgift enligt följande:

Betänkande LaUB 2/2015 rd

Domstol	euro
högsta domstolen	500
högsta förvaltningsdomstolen	500
hovrätten	500
- brottmål, ärenden som gäller besöksförbud, ändringssökande enligt utsökningsbalken (705/2007) samt mål och ärenden där förlikning inte är tillåten	250
förvaltningsdomstolen	250
tingsrätten	
- tvistemål samt jordrättsmål och jordrättsärenden	500
- brottmål, ärenden som gäller besöksförbud, ändringssökande enligt utsökningsbalken samt mål och ärenden där förlikning inte är tillåten	250
– tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som avgjorts genom tredskodom eller genom dom efter medgivande eller avskrivits och där uppgifterna har förmedlats direkt till tingsrättens datasystem	65
– andra tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som avgjorts genom tredskodom eller genom dom efter medgivande eller avskrivits	86
- mål eller ärenden enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som svaranden bestrider	250
arbetsdomstolen	2 000
marknadsdomstolen	2 000
försäkringsdomstolen	500

Om värdet av upphandlingen i ett ärende som gäller offentlig upphandling och som behandlas vid marknadsdomstolen är minst 1 miljon euro, är behandlingsavgiften 4 000 euro. Om värdet av upphandlingen är minst 10 miljoner euro, är behandlingsavgiften 6 000 euro.

Rättegångsavgiften för en enskild är 500 euro i marknadsdomstolen och arbetsdomstolen och 250 euro i försäkringsdomstolen.

Vid sökande av ändring hos högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen i ett mål eller ärende som avgjorts av marknadsdomstolen är avgiften lika stor som i marknadsdomstolen och bestäms enligt samma principer som i den domstolen.

Storleken på de avgifter som nämns ovan ska justeras genom förordning av justitieministeriet med tre års mellanrum så att avgifterna motsvarar förändringen i penningvärdet. Avgifterna avrundas till närmaste hela tio euro.

Vid det **förfarande för behandling av tvistemål** som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1896/2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 861/2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande **tas 86 euro ut i rättegångsavgift ut som föreskrivs för tvistemål.**

Betänkande LaUB 2/2015 rd

3 §

Ansökningsavgiftens storlek

Genom förordning av justitieministeriet utfärdas bestämmelser om behandlingsavgifterna för mål och ärenden som gäller äktenskapsskillnad, medling i domstol, konkurs, saneringsförfarande och fusion och som inleds vid tingsrätten genom ansökan. Genom förordning av justitieministeriet utfärdas också bestämmelser om avgifterna för andra mål och ärenden som inleds vid tingsrätten genom ansökan och som behandlas i den ordning för behandling av ansökningsärenden som anges i 8 kap. i rättegångsbalken. **Genom förordning av justitieministeriet kan också bestämmelser om andra ansökningsavgifter i tingsrätten utfärdas.**

Genom förordning av justitieministeriet utfärdas dessutom bestämmelser om behandlingsavgifterna för andra än marknadsrättsliga mål och ärenden som inleds vid marknadsdomstolen genom ansökan.

Genom förordning av justitieministeriet får det utfärdas bestämmelser också om hovrätternas ansökningsavgifter.

Avgifterna får uppgå till ett belopp som är högst lika stort som statens genomsnittliga totalkostnader för prestationen. Det får föreskrivas att någon avgift inte behöver tas ut, om det finns sociala orsaker eller orsaker som hänför sig till rättsvården. Om ett ansökningsärende såsom tvistigt överförs till behandling vid sammanträde, tas en avgift ut på samma sätt som i tvistemål.

4 §

Rättegångsavgifter som inte tas ut eller som sänks i vissa fall

Om behandlingen av ett mål eller ärende upphör vid tingsrätten utan att stämning utfärdas på annan grund än den som nämns i 5 kap. 6 § i rättegångsbalken, tas i målet eller ärendet inte ut någon avgift enligt 2 §.

Rättegångsavgifter tas inte ut om en extraordinär ändringsansökan bifalls eller ett mål eller ärende utan att de materiella frågorna ens delvis avgörs återförvisas för behandling vid en lägre myndighet eller överförs till en behörig myndighet.

Vid ändringssökande som omfattas av lagen om offentlig upphandling (348/2007) och lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (349/2007) tas det vid marknadsdomstolen ut 500 euro i stället för den avgift som anges i 2 §, om ärendet **lämnas utan vidare behandling** utan att avgörande fälls i huvudsaken, ~~eller~~ om ärendet lämnas utan prövning **eller avskrivs**.

5 §

Avgiftsfria prestationer

Avgifter enligt denna lag tas inte ut

1) i ärenden som gäller service eller förmåner enligt socialvårdslagen (1301/2014) och hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och som en enskild har inlett,

2) i besvärärenden som gäller rätt till en förmån, förmånens storlek eller återkrav av förmånen och som en enskild har inlett vid försäkringsdomstolen,

Betänkande LaUB 2/2015 rd

3) i ärenden enligt barnskyddslagen (417/2007), med undantag för ärenden som gäller kommunernas inbördes ersättningar enligt 16 c § i den lagen,

4) i ärenden som gäller internationellt skydd enligt utlänningslagen (301/2004) och som en enskild har inlett,

5) i ärenden enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) som en gäldenär har inlett,

6) i ärenden enligt lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare (1231/1996) eller i ärenden som gäller landsbygdsnäringsstöd och avser betalningslättnader för krediter, frivillig skuldsanering eller avstående från statens regressanspråk,

7) i ärenden som gäller förvandlingsstraff för böter,

8) i ärenden som gäller beviljande av rättshjälp enligt rättshjälpslagen (257/2002) och inte heller i ärenden som gäller arvode och kostnadsersättning till ett rättegångsbiträde, såvida det inte är fråga om sökande av ändring i ett ärende som gäller arvode eller kostnadsersättning,

9) i ärenden enligt lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986), lagen om missbrukarvård (41/1986) och mentalvårdslagen (1116/1990),

10) i ärenden enligt tvångsmedelslagen (806/2011), i ärenden enligt 17 kap. 69 § i rättegångsbalken och inte heller i ärenden enligt 4 kap. 11 § 5 mom. i konkurslagen (120/2004),

11) i ärenden enligt civiltjänstlagen (1446/2007),

12) i ärenden enligt lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014) som gäller disciplinbesvär som anförs av den som fullgör militärtjänst eller frivillig militärtjänst för kvinnor,

13) i ärenden som gäller allmänna val, kyrkliga val eller val till sametinget,

14) i ärenden enligt beredskapslagen (1552/2011) och lagen om försvarstillstånd (1083/1991),

15) i mål och ärenden som enligt någon annan lag ska behandlas avgiftsfritt vid en domstol.

6 §

Betalningsskyldiga

Betalningsskyldig är den som har inlett saken eller den som har trätt i hans eller hennes ställe. I ett konkursärende betalas avgifter efter konkursens början med konkursboets tillgångar. I fråga om andra prestationer är den som har beställt prestationen betalningsskyldig.

I ett mål där svaranden med stöd av en skriftlig genstämning driver ett genkärsmål och i ett ärende som gäller motbesvär tas en avgift ut av vardera parten.

Om flera än en part väcker ett ärende genom samma skrivelse, tas endast en avgift ut av dem. Om domstolen avskiljer de ärenden som gäller olika parter till särskilda mål, tas en avgift ut särskilt av respektive part för varje ärende som avskilts på detta sätt.

Om två eller flera parter är skyldiga att betala samma avgift, ansvarar de solidariskt för den. Om en part är befriad från att betala avgift minskar detta inte de övriga parternas betalningsskyldighet.

Betänkande LaUB 2/2015 rd

7 §

Befrielse från avgift

Avgifter tas inte ut av dem som med stöd av rättshjälpslagen (257/2002) är befriade från behandlingsavgifter eller av dem som enligt bestämmelser någon annanstans i lag är befriade från avgifter som ska betalas för myndigheternas åtgärder.

Om det är uppenbart oskäligt att en avgift tas ut, får myndigheten eller den tjänsteman som påför avgiften i enskilda fall besluta att ingen avgift ska tas ut.

8 §

Befrielse från avgifter för myndigheter och vissa andra

Befriade från att betala avgifter enligt denna lag är

- 1) polis-, förundersöknings-, åklagar- och utökningsmyndigheterna,
- 2) Brottsförmyndigheten i ärenden som gäller verkställighet av straff,
- 3) statliga och kommunala myndigheter då de utför sina lagstadgade tillsynsuppgifter,
- 4) konsumentombudsmannen i ärenden enligt konsumentskyddslagen (38/1978),
- 5) konkursombudsmannen,
- 6) arbetarskyddsfullmäktigen i ärenden enligt 1 § 3 mom. i lagen om arbetsdomstolen (646/1974),
- 7) kommunala myndigheter i ärenden som gäller förmyndarverksamhet, vårdnad om barn eller besöksförbud,
- 8) magistraterna och i landskapet Åland länsstyrelsen i ärenden som gäller förmyndarverksamhet.

Dessutom är myndigheter, medborgare och juridiska personer i en främmande stat samt internationella organ befriade från att betala avgifter i ärenden som behandlas med tillämpning av avtal och bestämmelser om internationell rättslig hjälp eller verkställighet.

9 §

Inverkan av utgången i ett mål eller ärende

Rättegångsavgifter tas inte ut, om

- 1) domstolen ändrar utmätningssmannens beslut till förmån för ändringssökanden,
- 2) den domstol hos vilken ändring söks i ett brottmål ändrar ett avgörande av en lägre domstol till förmån för ändringssökanden,
- 3) förvaltningsdomstolen, högsta förvaltningsdomstolen eller försäkringsdomstolen ändrar ett överklagat beslut till förmån för ändringssökanden; i ett mål eller ärende som marknadsdomstolen har behandlat som första instans tas en avgift dock ut oberoende av utgången, likaså vid ändringssökande som gäller ett förhandsavgörande som meddelats i ett skatteärende,
- 4) domstolen meddelar besöksförbud.

Betänkande LaUB 2/2015 rd

10 §

Påförande av avgift

Avgiften påförs av den som avgör ärendet, föredraganden, protokollföraren, den som ger ut expeditionen eller någon annan tjänsteman som har förordnats för uppdraget.

Ett fel som konstateras ha skett när en avgift påförts får rättas med iakttagande av vad som i 8 kap. i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om rättelse av sak- och skrivfel.

11 §

Sökande av ändring i en avgift

Omprövning av ett beslut om att en avgift påförs får begäras **hos den tjänsteman eller myndighet som har påfört avgiften** inom sex månader från att avgiften påfördes, på det sätt som anges i förvaltningslagen. Ett beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär.

I avgöranden enligt 7 § 2 mom. får omprövning inte begäras eller ändring sökas.

12 §

Uttag av avgifter och beräkning av totalkostnaderna

Avgifterna tas ut efter utförd prestation. Genom förordning av justitieministeriet får det utfärdas bestämmelser om situationer där den betalningsskyldige kan betala avgiften i förskott. Bestämmelser om uttag av avgifter och beräkningen av totalkostnaderna för prestationen utfärdas till övriga delar med stöd av 12 § i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

13 §

Utsökbarhet

De avgifter och kostnadsersättningar som anges i denna lag eller i en förordning som har utfärdats med stöd av denna lag är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

14 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993).

På behandlingsavgiften för ett mål eller ärende som har inletts innan denna lag trädde i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Detsamma gäller andra prestationer vars

Betänkande LaUB 2/2015 rd

avgiftsgrund har uppkommit innan lagen trädde i kraft men för vilka behandlingsavgiften inte har tagits ut vid lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av 12 a § i lagen om förvaltningsdomstolarna

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 12 a § 1 mom. 11 punkten, sådan den lyder i lag 102/2014, som följer:

12 a §

Sammansättning i vissa ärenden

Förvaltningsdomstolen är domför också i en sammansättning med två ledamöter, om inte en fråga som ska avgöras i ärendet på grund av sin natur kräver en sammansättning med tre ledamöter och domstolen ska avgöra ett fullföljdsärende som gäller

11) tillämpningen av lagen om domstolsavgifter (/), lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) eller lagen om avgiftsbefrielse (529/1980),

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 28 § i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (394/2011) 28 § som följer:

28 §

Avgifter

Bestämmelser om de avgifter som tas ut för behandlingen av en ansökan eller en begäran om medling eller stadfästelse enligt denna lag av en förlikning så att den blir verkställbar finns i lagen om domstolsavgifter (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande LaUB 2/2015 rd

Helsingfors 17.11.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
vice ordförande Eva Biaudet sv
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Emma Kari gröna
medlem Niilo Keränen cent
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Sanna Marin sd
medlem Sari Multala saml
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Tom Packalén saf
medlem Antti Rantakangas cent (delvis)
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ville Tavio saf.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.

Betänkande LaUB 2/2015 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Vi kan inte godkänna den föreslagna avgiften på 250 euro i ärenden som gäller besöksförbud.

Syftet med besöksförbud är att hindra brott mot liv och hälsa. Att ansökan om besöksförbud avgiftsbeläggs äventyrar rätten till skydd och rättssäkerhet.

Det är problematiskt att motivera en avgiftsbeläggning av besöksförbudet med att många ansökningar återkallas. Det är vanligt att ett våldsoffer ansöker om besöksförbud omedelbart efter att ha utsatts för våld. Ansökan om besöksförbud lämnas ofta in efter skilsmässa och gäller den tidigare maken eller maken. I dessa fall är det oftast kvinnan som är den sökande. Enligt undersökningar är det själva skilsmässan som är det farligaste momentet för kvinnor som vill separera. Kvinnans ekonomiska ställning och trygghet är dessutom ofta svagare än mannens i samband med skilsmässan, så en avgiftsbeläggning kan ha stor betydelse för kvinnans rättsskydd.

Det bör beaktas att upprepat våld är traumatiserande och att offrets krafter och funktionsförmåga kan variera starkt beroende på situation. Offrets förmåga att fatta beslut och hålla fast vid dem försvagas på grund av det trauma som våldet ger upphov till. Situationer som denna är ofta förknippade med hot och påtryckningar från en hotfull eller våldsam person. Detta kan leda till att ett våldsoffer återkallar en ansökan om besöksförbud. Det är inte rimligt att ett våldsoffer i en dylik situation tvingas betala en avgift på 250 euro.

I fråga om våldsoffrets rättsskydd är det avgörande hur vår lagstiftning och vårt rättsväsende stöder honom eller henne i en situation där det på nytt blir aktuellt att ansöka om besöksförbud, trots att ansökan redan tidigare återkallats. I många fall ångrar sannolikt offret återkallandet och känner skam och skuld för detta. I stället för en avgiftsbeläggning borde man diskutera hur offret kan hjälpas i det läget. Det är skäl att sänka, inte höja, tröskeln för att ansöka om besöksförbud. Om förkastade och återkallade ansökningar om besöksförbud blir avgiftsbelagda höjs tröskeln för att över huvud taget ansöka om ett förbud. De brott som hade kunnat förhindras genom ett förfarande med avgiftsfri ansökan om besöksförbud kommer att kosta samhället betydligt mer än den lilla inbesparing som den föreslagna avgiftsbeläggningen ger. Undersökningar visar att våld i nära relationer varje år orsakar kostnader på cirka två miljarder euro.

I ärenden som grundar sig på utlänningslagen föreslår regeringen att ärenden som anknyter till ansökan om asyl ska vara avgiftsfria. Jag ser ingen orsak till en så snäv avgränsning av avgiftsfriheten. I till exempel ärenden som gäller familjeåterförening drabbas en och samma familj av mångdubbla avgifter. Rätten till familjeåterförening är en viktig fråga där individens rättigheter och det allmännas skyldiger vägs. Tröskeln för att få tillgång till rätten måste hållas så låg som möjligt.

Förslag

Vi föreslår

Betänkande LaUB 2/2015 rd
Reservation 1

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 2, 5, 8 och 9 § i lagförslag 1 med ändringar. (*Reservationens ändringsförslag*)

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag om domstolsavgifter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

(Som i LaUB) 1 §

2 §

Rättegångsavgiftens storlek

För behandlingen av tviste- och brottmål samt mål och ärenden som gäller ändringssökande och extraordinärt ändringssökande och för behandlingen av andra rättskipningsmål och rättskipningsärenden tas det ut en rättegångsavgift enligt följande:

Betänkande LaUB 2/2015 rd
Reservation 1

Domstol	euro
högsta domstolen	500
högsta förvaltningsdomstolen	500
hovrätten	500
- brottmål, ärenden som gäller besöksförbud , ändringssökande enligt utsökningsbalken (705/2007) samt mål och ärenden där förlikning inte är tillåten	250
förvaltningsdomstolen	250
tingsrätten	
- tvistemål samt jordrättsmål och jordrättsärenden	500
- brottmål, ärenden som gäller besöksförbud , ändringssökande enligt utsökningsbalken samt mål och ärenden där förlikning inte är tillåten	250
- tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som avgjorts genom tredskodom och där uppgifterna har förmedlats direkt till tingsrättens datasystem	65
- andra tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som avgjorts genom tredskodom	86
- mål eller ärenden enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som svaranden bestrider	250
arbetsdomstolen	2 000
marknadsdomstolen	2 000
försäkringsdomstolen	500

(2—6 mom. som i LaUB)

3 och 4 §

(Som i LaUB)

5 §

Avgiftsfria prestationer

Avgifter enligt denna lag tas inte ut

(1—3 punkten som i LaUB)

4) i ärenden ~~som gäller internationellt skydd~~ enligt utlänningslagen (301/2004) ~~och som en enskild har inlett,~~

(5—14 punkten som i LaUB)

15) i ärenden enligt lagen om besöksförbud (898/1998), lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europaparlamentets och rådets direktiv om den europeiska skyddsordern och om tillämpning av direktivet (226/2015) och lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor (227/2015),

16) i mål och ärenden som enligt någon annan lag ska behandlas avgiftsfritt vid en domstol.

Betänkande LaUB 2/2015 rd
Reservation 1

6 och 7 §

(Som i LaUB)

8 §

Befrielse från avgifter för myndigheter och vissa andra

Befriade från att betala avgifter enligt denna lag är

(1—6 punkten som i LaUB)

7) kommunala myndigheter i ärenden som gäller förmyndarverksamhet eller vårdnad om barn
eller besöksförbud,

(8 punkten som i LaUB)

(2 mom. som i LaUB)

9 §

Inverkan av utgången i ett mål eller ärende

Rättegångsavgifter tas inte ut, om

(1—3 punkten som i LaUB)

4) domstolen meddelar besöksförbud.

10—14 §

(Som i LaUB)

Helsingfors 17.11.2015

Eva Biaudet sv
Emma Kari gröna

Betänkande LaUB 2/2015 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Regeringen föreslår stora höjningar av domstolsavgifterna och en avsevärd breddning av tillämpningsområdet för avgifterna. Avgiftshöjningen motiveras med att avgiftsnivån då skulle ligga närmare självkostnadsvärdet för ärendehandlingen än den gör i dag. De stora höjningarna motiveras vidare med att avgifternas styrande effekt skulle stärkas.

Det man främst bör tänka på vid en höjning av domstolsavgifterna är hur höjningen och breddningen av avgifterna påverkar den enskildes rättsskydd. Det stora problemet med propositionen är att konsekvensbedömningen är ytterst tunn. Det vore ytterst viktigt med en konsekvensbedömning, särskilt då höjningarna är så stora som nu. Till exempel stiger den högsta rättegångsavgiften i tingsrätten från 196 till 500 euro. Det konstateras dessutom också i propositionen att förslaget kan försvaga rättsskyddet. Bedömningen av de samhälleliga konsekvenserna är mycket svag trots att det nu är frågan om en stor reform. Att stärka domstolarnas inkomster kan inte utgöra en starkare grund än att säkra människornas rättsskydd.

I propositionen konstateras till exempel att ärenden som gäller besöksförbud i fortsättningen ska vara avgiftsbelagda. Regeringen för fram ett problematiskt påstående, nämligen att ansökningar om besöksförbud ofta görs med väldigt lite eftertanke och i syfte att reta och besvära. Det är ett starkt påstående, eftersom detta inte har undersökts systematiskt. Avgiftsbeläggningen kommer att höja tröskeln för att ansöka om besöksförbud, vilket allvarligt inverkar på människans rättsskydd. Till exempel Amnesty konstaterar i ett yttrande till utskottet att besöksförbuden förhindrar allvarliga brott mot liv och hälsa.

Det är sant att många ansökningar om besöksförbud återkallas. Det är en orsak till att regeringen vill avgiftsbelägga dessa ansökningar och därigenom stärka den styrande effekten. Men det visar också att regeringen inte är insatt i omständigheterna i samband med besöksförbud och att den inte beaktar styreffekten ur den sökandes perspektiv. Vid till exempel våld i parrelationer återkallar offret många gånger ansökan på grund av den traumatiska situationen. Att utsträcka avgiften till besöksförbud förvärrar läget för en människa som redan befinner sig i en sårbar och utsatt ställning.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Betänkande LaUB 2/2015 rd
Reservation 2

Helsingfors 17.11.2015

Katja Hänninen vänst
Suna Kymäläinen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Sanna Marin sd

Betänkande LaUB 2/2015 rd
Reservation 3

RESERVATION 3

Motivering

Jag omfattar ledamot Katja Hänninens reservation av den 17 november 2015 inklusive dess motivering. Därutöver vill jag anföra följande:

Det finländska samhällets rättsstatsuppfattning bygger på rättsväsendets oavhängighet. Med oavhängighet avses också att domstolarna ska vara ekonomiskt oberoende och att deras självständighet inte är beroende av de ekonomiska konjunkturerna, utan att medborgarna i alla förhållanden, oberoende av förmögenhet och inkomstnivå, får tillgång till domstol. Propositionen utgår från att domstolarna ska eftersträva kostnadsmotsvarighet och att de ska höja sina inkomster genom en höjning av rättegångsavgifterna. Detta mål står i konflikt med högskatteprincipen. I och med att samhället godkänner en hög skattenivå är det inte mer än rätt och rimligt att alla medborgare oberoende av ekonomisk ställning tillförsäkras möjlighet att söka sin rätt som ett element i basservicen. Proportionen respekterar inte detta. Rättsväsendet får inte uppfattas som en produktiv institution, utan som en basservice som ska tjäna alla parter i samhället.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Helsingfors 17.11.2015

Antero Laukkanen kd